

עתונות יהודית בסין

מאיה כהן

וציציקאר. כאלפיים יהודים הגיעו לסין בדרך זו ומרביתם התיישבו בבירת מנצ'וריה — חרבין, החל משנת 1903. הקהילה היהודית נתבדלה מסביבתה המנצ'ורית ויצרה בחרבין ובטיאנטסין "רוסיה קטנה", העתק של חברת מוצאה, שדיברה וכתבה ברוסית, ואימצה לעצמה את הרוח האידיאולוגית של המהפכה, כמו גם ביטוי למגמה המנוגדת לכיוון הציוני בחברה הרוסית (הבונד).

באותה עת כבר נתארגנה הקהילה הבכירה בשנחאי — קהילה בעלת אוריינטציה קולוניאלית. אנשיה, רובם יוצאי עירק, פרס והודו, ורק מיעוטם יוצאי מרכז אירופה ומזרח — ובעיקר האמידים שבהם, ראו עצמם חלק מהמושבה הבריטית הזרה, והשפה השלטת בחיי העסקים כמו בחיי התרבות והעתונות היתה אנגלית.³ מעבר לתחושת הניכור, הם הפגינו מידה מקובלת של התנשאות כלפי הילידים. העניין שלהם בחברה הסינית ובאירועים שהסעירו אותה בתקופה ההיא לא חרג מעבר לאינטרסים הזמניים המקומיים של חיי הקהילה.

עתון יהודי-רוסי, "קולנו", טיאנטסין, 1930

Еврейский ежемесячник

№ 2

Издательство "Наш Голос"
Пенгун, Шань.

Год Издания I-ый

19, Victoria Terrace

Ноябрь 1930 г.

Phone 30017

Registered at the Chinese Post Office.

Содержание.

Стр.	Стр.
I. Статьи:	26 IV. За рубежом:
1. Еврейское обозрение.	Палестина и Сионизм.
2. Еврейские Общины на Д.В.	На культурном фронте.
3. Наш язык и наш народ.	На реконструктивном фронте.
4. Проблемы еврейской школы.	Юбилей.
5. XI сессия Лиги Наций.	Еврейский театр.
6. О культурной работе в Куньин.	Еврейская молодежь.
II. Корреспонденция:	Польша.
18. Харбин.	СССР.
19. Маньчжурия.	Разное.
20. Дайрен.	35. V. Джан Митчелл.
21. III. Из еврейской прессы.	37. VI. Фельетон.
	38. VII. Обзор книг.
	40. VIII. Театр и рецензия.
	42. IX. Дальневосточная еврейская хроника.
	43. X. Дальневосточ.

העתונות היהודית בסין היא פרק צנוע במסכת החשובה של העתונות היהודית בעולם. עצם קיומה של קהילה יהודית בארץ רחוקה ומנותקת כסין מתקבל כמו קוריוז בנוסח "הפיל והשאלה היהודית". אלא, שמעבר לממד הפיקנטני שבפרק הזה — עובדה היא שהיתה שם קהילה יהודית קטנה ומאורגנת, ועובדה היא שהקהילה הזאת תיפקדה ברוחם של קיבוצים יהודים גדולים וידועים ממנה, על כל המוסדות והכלים החברתיים והארגוניים, והוצאת עתונים בכלל זה.

"רוסיה קטנה"

התהפוכות שזיעזעו את האנושות למן ראשית המאה הזאת, ואלה שאיימו לבלות את העם היהודי, יצרו גלי הגירה שונים ומגוונים עד לקצות תבל, ועד סין. כך נתגבשה בארץ זו קהילה מנומרת ביותר מבחינת מוצא אנשיה והרקע החברתי שממנו באו: יהודים מפרס עם אחיהם מגרמניה, עשירים מעירק עם פליטים מליטא, סוציאליסטים ורדיקלים ימניים, דוברי אנגלית, דוברי רוסית, דוברי יידיש ודוברי ערבית, והכל במסגרת מצומצמת של חברה קטנה מול הים הנכרי והשונה של האוכלוסיה המקומית הסינית; עם מכנה משותף יהודי מטורתי ועם מחלוקות בסיסיות בשאלות פוליטיות ותרבותיות, מאבקי כוח ופעולות של עזרה הדדית ושיקום באמצעות התארגנויות וולונטריות ומוסדות אוטונומיים. חברה שאפשר לדמותה למעין עם ישראל מוקטן, המתמודדת על קיום עצמאי בתוך מציאות רחוקה ואקזוטית — מערכה שרק הגורל היהודי יכול להמציא דוגמתה. סקירתה של העתונות היהודית בסין היא, על כן, סיפורה של הקהילה ודרך להיכרות עם הפזורה היהודית המיתדת הזו, קורותיה, מעמדה, ומקורות תרבותה.

המסורת של התיישבות יהודים בסין עתיקה וממושכת, אם גם לא רצופה. יהודים הרחיקו עד סין עוד בימי הבית השני, מימי שושלת האן (206 לפנה"ס — 220 לספירה). פליטים ומהגרים מפרס הגיעו במאה ה-3 ב"נתיב שיירות המשי".¹

שלמה מאנדלוזיה ומרק פולו מספרים על תרומתם של יהודים למסחר החל מהמאה התשיעית. במאה ה-12 נוסדה בקאי-פנג'פו (בירת הפרובינציה הונאן) קהילה יהודית, שבנתה שם בית כנסת.² כמחצית השנייה של המאה ה-19, עם סיפוחה של הונג-קונג לבריטניה, באו לסין סוחרים מהודו ועירק (בני משפחת ששון וכדורי) ואלו סימנו את ראשיתו של יישוב יהודי חדש. בראשית המאה ה-20 ביקש הצאר הרוסי להבטיח את שליטתו באזורי הספר שבמזרח, והשלטונות הרוסיים הבטיחו ליהודים זכויות אזרחיות מלאות אם יהגרו למנצ'וריה, דאין, מוקדון

ולא רק בסין. הוא הצטיין בעמדה נועזת לשעתו (לוונטל הגדיר אותו: "מיליטאנטי ונחוש בדעותיו כמו העורך שלו.") "המסנג'ר" הופץ ב-500 עד 1,000 עותקים, וכחמישים מהם נשלחו אל מחוץ לגבולות סין. נושאי הטיפול של העתון אופייניים לעתונות יהודית מקומית: דיווח על חיי היהודים בחלקים שונים של העולם, טור חברתי מאייר בתמונות אודות החברה היהודית המקומית ומדורים שעוררו לא אחת עניין רב ואף מחלוקת — טורים אישיים בנושאים שעל סדר היום. (מכתבו של סון יאט סן, התומך ברעיון הציוני — פורסם בעתון זה.)⁶ להוציא שמונה שנות הפסקה בהוצאת העתון בשנת ה-20, היה "המסנג'ר" ביטאון גדול וחשוב במושגי הקהילה היהודית בשנחאי, והוא האריך ימים כימיו של מייסדו. במותו של עזרא, בדצמבר 1936, נסגר גם העתון שהקים. הדבר מלמד, עד כמה אישי היה המפעל החברתי הזה.

הגרול והחשוב בין עתוני יהדות סין היה ה"שנחאי ג'ואיש כרוניקל", שהחל כשבועון דו לשוני, אנגלי-גרמני ב-1939 והפך ליומון. הוא הגדיר עצמו "עתון הקהילה היהודית במזרח הרחוק וכפרט זו הדוברת גרמנית", והופץ ב-3,000 עותקים. עורכו היה אוסי לוויין. ב"כרוניקל" הובאו חדשות בין לאומיות, בעיקר כאלה הנוגעות לקיום היהודי, וכן כתבות מקומיות ורשימות פובליציסטיות. המודעות הקיפו כשליש מדפי העתון, שהיה בהיקף של 8-10 עמודים.

באותה שנה (1939) יצאו חמישה עתונים נוספים בשנחאי בשפה הגרמנית: "Gemeindeblatt der Jüdischen Kultusgemeinde", "The Shanghai Post" ו-"Der Querschnitt" כשבועונים; ה-"Gelbe Post" אחת לשבועיים, וה-"8 Uhr Abendblatt" כיומן השני והאחרון בין עתוני יהדות סין.

שלושה עתונים בשנחאי היו בשפה הרוסית: "הקול היהודי", עתון ציוני סוציאליסטי דו לשוני, יצא לאור בשנת 1935 — שני עמודים באנגלית והשניים הנותרים חוזרים כמעט במדויק על הדברים בשפה הרוסית. העתון יצא בתדירות של שלושה עד ארבעה גיליונות בשנה; עתון "המוערוץ היהודי" שנוסד בשנת 1933, "אלמנך", שמפאת חוסר העניין שגילתה בו הקהילה הופיע רק פעם אחת, וכלל לא הודפס גיליון נוסף. (מתוך 500 עותקיו רק 75 נמכרו); "סיכיר וארץ ישראל" נוסד בשנת 1920. שבועון זה הועבר אחר כך לחרבין, ושם יצא תחת השם "החיים היהודיים".

בשנת 1931 יצא לאור בשנחאי העתון "מוניטור" של "בני ברית", בעריכתו של הרב מנדל בראון. הירחון, בשפה האנגלית, נשלח ל-130 חברי המסדר וכלל מאמרים בנושאים יהודיים מקומיים וגם דיווחים מקהילות אחרות.

את המגמה הימנית של קהילת שנחאי ייצג הביטאון "The Jewish Call" של תנועת בית"ר. העתון נוסד בשנת 1933, והקדיש את רוב יריעתו (12 עמודים) לכתבות ורשימות הקשורות לבניין ארץ ישראל. הוא הופץ בכ-500 עותקים, בשפה האנגלית. המשכו היה "תגר"⁷. "תגר" היה דו לשוני — אנגלי-רוסי, והתקיים מתרומות, מדמי המנוי והמודעות.

בנוסף לאלה מן הראוי להזכיר שני עתונים אחרים: האחד, "חיינו"⁸ שבועון בבעלות פרטית. רובו היה ברוסית, לכד מעמוד אחד ביידיש ושני עמודים באנגלית. הוא כלל מאמרים בנושאי ספרות, בעיות העם היהודי

כך נתגבשו שני קיבוצים יהודיים — זה ה"אנגלי" — של שנחאי, וזה ה"רוסי סוציאליסטי או סוציאלי-דמוקרטי" של חרבין. שתי חברות שונות ובכל זאת קרובות: אם על רקע הסביבה הזרה, ואם מחמת המצוקות שאיחדו אותן. את המחלוקות שביניהן ביטאו באמצעות הביטאונים והעתונים שהוציאו — עתונות יהודית שהיתה ואיננה, יחד עם הקהילות שהוציאו אותה, ורק עותקים בודדים נותרו למוכרת.⁹

רק לא בסינית

פרופ' רודולף לוונטל מונה במחקרו 36 עתונים יהודיים, שראו אור בסין בין השנים 1904-1939. אם נביא בחשבון עתונים שנעלמו מידיעתו ולפחות עוד שלושה או יותר שנוסדו אחרי ביקורו ב-1938, נמצא שאוכלוסיה שמנתה בשיאה לא יותר משלושים אלף נפש, כלומר יישוב יהודי שאפשר להשוות אותו במספרו לעיר בינונית כעפולה — הוציא לאור ארבעים או יותר עתונים וכתבי עת — ביניהם גם ימונים. אין ספק שזוהי עדות מרשימה לפעילות תרבותית ומעורבות חברתית ברמה גבוהה.

חשוב להדגיש, כי בסין לא יצא עתון יהודי שנכתב בשפת הארץ. זוהי תופעה יוצאת דופן בעתונות היהודית, שבכל פזורותיה יצאה בשפות שונות, אבל תמיד גם בלשון המדינה. סין, על כן, לא הנחילה מורשת תרבותית לקהילה היהודית שם, אלא היתה רק מלון אורחים או אכסניה שהשפעתה שולית ולא נחשבת.

יהודית בן אליעזר (אלמנתו של ח"כ אריה בן-אליעזר) שנולדה בשנחאי, היתה פעילה שם כתנועת בית"ר וערכה עתון תנועתי, מודה כי בכל שנות חייה בסין לא למדה ולו משפט אחד בסינית — דבר שמלמד על מידת הניתוק שבין הקהילה היהודית בסין לסביבתה.⁵

את יובל שנות העתונות היהודית בסין ניתן לחלק לארבע תקופות: בראשונה שבהן, מ-1904 ועד מלחמת עולם הראשונה, יצאו לאור ארבעה עתונים. מ-1917 עד 1930 חל גידול עקבי ואיטי, ונוסדו 16 כתבי עת ועתונים, רובם באנגלית. התקופה השלישית מתחילה ב-1931 עם כיבוש מנצ'וריה בידי יפן. ההגירה היהודית מרוסיה באותה עת הביאה להוצאתם של עוד עשרה עתונים יהודיים, שסימנו את פריחת העתונות היהודית הרוסית. התקופה הרביעית היא "התקופה הגרמנית". ראשיתה ב-1937 עם גל ההגירה מגרמניה ואוסטריה, ובה יצאו לאור עוד ששה עתונים יהודיים ששפתם גרמנית.

עתונות יהודית בשנחאי

את האות נתן המייסד והעורך של העתון היהודי הראשון בסין — בנימין עזרא. עזרא, בן למשפחת אנשי עסקים אמידים מבגדד, יסד בשנחאי את העתון "Israael's Messenger" ("שליח ישראל"), בשנת 1904. עזרא, שייצג את הארגון היהודי הציוני של סין בקונגרס בבול (1903), שב משם חזרו בתחושת שליחות לעבודה במסגרת הקהילה ולפעילות למען הרעיון הציוני. על הירחון שיסד הדפיס בכותרת שמתחת ללוגו את הכתובת: "הירחון היהודי הבין לאומי — ארגון יהודי המוקדש לענייני יהודים ויהדות במזרח הרחוק". כתב עת זה אכן סיקר עניינים יהודיים,

REPARATUR-...
EMANUEL KOHN
 Reparaturspezialist
 der goldenen Uhrarbeit,
 Handbussen, Zigarren,
 Chemische Reinigung
 Umstellung Uhr
 Winterglocke
 838 East Seward Road
 corner Hongkong Road
 Haus 16
 Tel. 51287

Shanghai Jewish Chronicle

Extraausgabe

Shanghai, Freitag, 1. September, 1939

Preis 10 Cent

DIEBE sten

Preis 1000

Gold,
Uhren,
 Brillanten,
 Photoapparate,
 zahl!

HERMANN KOLLER

Uhrmacher, Juwelier u.
Schmelzmeister

881 Szechuen Road, Tel. 18883
(Bridge House Cafe)

Feinschleiferei

von Silber, Messern
verschieden Instrumenten
Verschmied-Verarbeiten

Wohlschlag & Reimann
350 Szechuen Rd. Telefon 12668

Roof-Garden
 Restaurant—Cafe—Bar
 Der schönste Platz
 im höchsten Bezirk
 57 Waiwan
 Tel. 51597
 Tanz im Freien

Erstklassiger Klavierstimmer

altbewährter Wiener Fach-
mann, versteht alle Repara-
turen jeder Art, auch Har-
monium.

SAPHIR

Hongkong, 597 Thompson Rd.
Tel. 51579 12668

Krieg!

Havas—1 Sept

Deutschland hat an der ganzen Grenze zwischen Polen und dem Reich die Feindschritte eröffnet. 8 polnische Städte sind bereits bombardiert worden, darunter Krakau, Gdansk und Warschau.

Der Anschluss erklärt.

General Albert Forster hat in einem Telegramm an Adolf Hitler, den Anschluss Dantzig an das Reich und die Aufhebung der Dantziger Verfassung erklärt.

Adolf Hitler hat heute folgende Proklamation an die deutsche Armee erlassen.

"Die Armee wird für die Ehre und die Lebensrechte der wiedererwachten deutschen Völker kämpfen. Ich kann nur eine Möglichkeit, Gewalt gegen Gewalt."

TAXI

50397

Tag- u. Nachtdienst

Dobrin

Witkowski & Co.

1098 BROADWAY EAST

Das Firmens des Vertrauens

Wir kaufen Fernrohrbrücken u. Teleskope in besten Qualitäten sowie Gold, Brillanten, Kristalle und zahlen für Qualitäten die entsprechenden Höchstpreise

25 Jahre Spezialpreise verborgen
Verkaufsdienste für Ihre Werte

189 KYUKIANG ROAD
204 KIANGSE ROAD
ROOM 217 B

Ansaugung in gross ab \$ 14.00
in weiss nach
wie vor ab \$ 7.50

Tel. 12774

516x 10 europ. Aufzeichnung nach 516x

EUROPAEISCHE WAESCHEREI

LAUNDRY
Clean-Clean
 LAUNDRY

Siegfried Markus
 Yulin Road Lane 17 Haus 4
 Phone 51806

Unsere Wäsche wird sauber hundert gekocht u. sorgfältig behandelt.
Abholung u. Sendung frei Haus.

DIE NEUESTEN NACHRICHTEN
 MORGEN ZEITLICH FRUEH
 IN DER
SHANGHAI
JEWISH CHRONICLE

Kristalle aller Art,
 Porzellan, Photoapparate,
 Silberwaren, echte Bruecken,
 Leder-Lackwaren usw.
 kaufen wir stets zu den höchsten Preisen gegen sofortige Kasse.
 Wir übernehmen auch die Verwertung von Waren nach kommissionarischem Verkauf in unserem in bester Lage von Frenchtown gelegenen Lagerhaus.

Annahmestelle Hongkong
 412 East Seward Road Haus 7
 täglich von 10 - 12 Uhr, ausser Sonnabend und Sonntag
GENERAL - MAGAZINE
 237 Avenue Haig Tel. 70104

"ELECTRODYN"

Erstes Electrotechnisches
 Unternehmen.

Groesstes Lager in Radio, Luster,
 Koch- und Heizapparaten,
 Electro-Material und Badezim-
 mer-Einrichtungen.

En gros und En detail

Spezialisten in Electro und Wasserinstallationen
 Verlangen Sie unverbindliche Offerte
 Alleinverkauf der Radio-Erzeugnisse
 der BROADWAY Comp

104 Ward Road

Tel. 51397

MOEBEL- POLSTER WAHREN SOWIE LAMPENEINRICHTUN-
 GEN LAEFTERT BILLIG
THE STAR FURNITURE
MANUFACTURING CO.
 204-205 Thundong Road Tel. 44014
 FILIALE 730 EAST SEWARD ROAD

The Jewish Call

Monthly Publication Issued by Shanghai Zionists Revisionists

and

BERITH TRUMPELDOR

ADDRESS:
THE JEWISH CALL
c/o P. O. Box 679
SHANGHAI.

October 1933.

PRICE

20 cts.

PER COPY.

Palestine Citizenship for all Jewish Immigrants.

Jewish Question in House of Commons.

On the last meeting of House of Commons, Conservative Deputy Commander Locker — Lampson, who in his time became prominent for his energetic addresses against Bolshevism, brought in a draught facilitating the granting of citizenships to Jews, living outside British Empire.

This draught grants Palestine Citizenship to all Jews who were deprived of the rights of citizenship in any country. Thus German Jews, deprived of their citizenships and driven out of Germany will not be left without protection. House of Commons took up the draught in its first reading.

Locker-Lampson in his speech, several times mentioned Professor Einstein, who was present at the meeting, sitting in the Honorary Visitors Lodge. (Prof. Einstein is at present residing in London as a personal guest of Locker-Lampson.)

The speech was one of the sharpest accuses read in Parliament against Hitler's Germany.

Germany lost the Great War, as she would treat Englishmen as she now treats Jews. There is nothing easier than oppressing the less. What would happen to Germans in England, if we chose Hitler's example in dealing with them. But I think this will never happen.

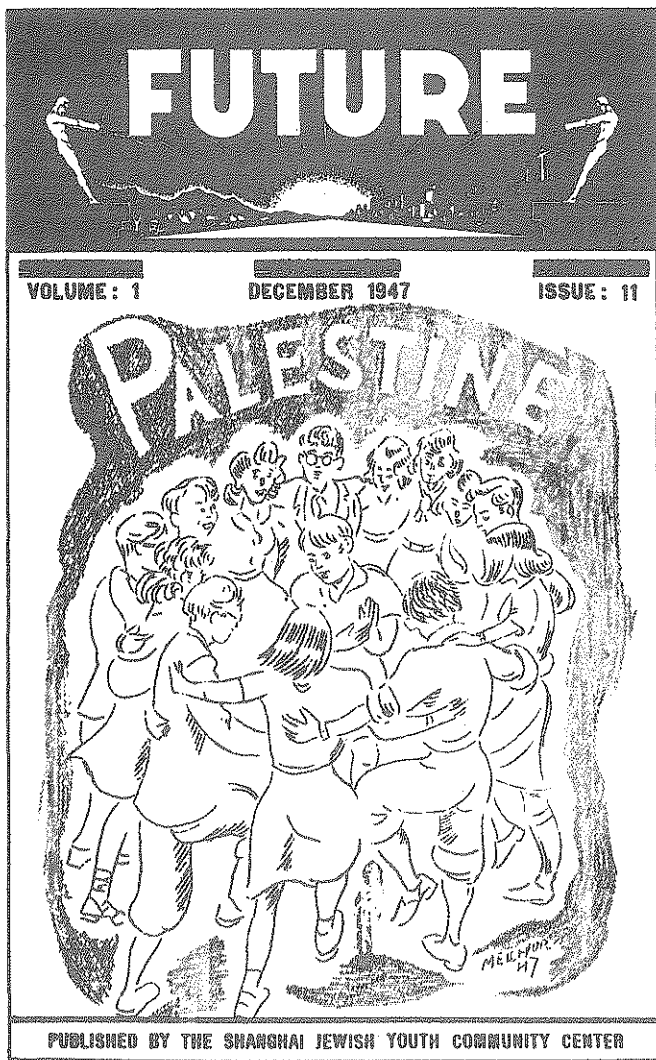
How are we to help poor people left without any protection. I wish that the League of Nations would act resolutely and send to Germany an investigation. Now more than ever, League of Nations has to look after the carrying out of international laws. If League of Nations in Geneva is inactive then there is a League of Nations which must act, that is British Empire. We are a real League of Nations and we must help Jewry in its tragic moment. We were given the Mandate on Palestine, we were given the mission of looking after the Jewish National Home. That is why I suggest to give the Jews who lost their citizenships in Germany, the Palestine

"הקריאה היהודית" — ירחון רוויזיוניסטי בשנחאי

ואיזכור יום הולדתו ה-138 של המלחין היהודי מנדלסון. אם זהו אכן הגיליון הראשון, הרי שתרגיל כחשבון של חישוב שנת הולדתו של המלחין (1809 + 138 על פי הכתבה) רומז כי המדובר בגיליון שיצא לאור בשנת 1947.

כל אלה עדות לחיי הקהילה של שנחאי. הנושאים שבאו לידי ביטוי בכתיבי העת שלה, רובם ככולם ביטאו חברת רווחה שנהנתה משקט יחסית לתקופה (כולל בתקופת הכיבוש היפני) וממידת סובלנות ואוטונומיה של חיים קהילתיים וחופש ביטוי.

והתנועה הציונית. השני — "עתיד" — עתון ילדי המרכז הקהילתי היהודי של שנחאי, שיצא לאור באנגלית. במהלך נבירותי בארכיונים עלה בידי לגלות רק גיליונות בודדים, ולכן אין בידי להעריך במדויק את שנת לידתו של העתון הזה. גיליון אחד שלו חגג בור ברכות את כניסתה של שנת 1948, ובכתורות גדולות כדוגמת, "Jewish", "Liberty", "Life", "State", "End of Emigration", ועוד. בגיליון אחר, כפי הנראה הראשון, (מבלי שתאריך כלשהו יהיה רשום עליו) יש תחרות לבחירת שם העתון (שם שלא נבחר "גשר לעולם" — Bridge to the World), חידושים על פעילויות מגוונות, סקירה על חג החנוכה, שעשועונים, חידונים

"העתיד" - בארץ ישראל כמובן - ירחון חברת-צעירי

עתונות בחרבין ובטיאנטסין

"העולם היהודי" היה העתון היהודי הראשון שיצא לאור בחרבין בשנת 1918, ברוסית, בעריכתו של ד"ר קאופמן, יו"ר הקהילה היהודית בעיר. העתון שינה את שמו בשנת 1920 ל"חיים היהודיים". מפעל יחיד מסוגו בסין היה "דער ווייטער מזרח" (המזרח הרחוק), עתון ביידיש, שהודפס כמקובל בשפה הסינית, במאונך. הוא שיקף את דעות ה"כונד" וראה ביידיש את השפה הלאומית.

לבד מעתון זה, כל 24 העתונים שיצאו בחרבין ובטיאנטסין בשנים 1918-1938 נכתבו בשפה הרוסית (וראה טבלה). רובם יצאו בפרקי זמן לא מוגדרים ולעתים אף פסקו מלהופיע אחרי גיליון אחד או שניים.

שליחות לאומית

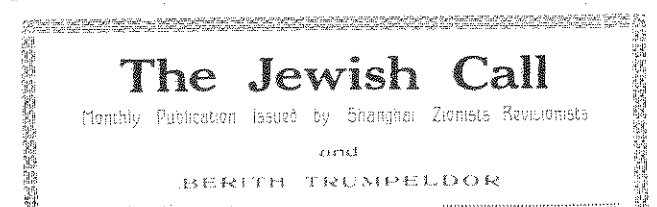
עם תום מלחמת העולם השנייה והקמתה של מדינת ישראל חוסלה למעשה הקהילה היהודית הנידחת של סין. רוב בניה עלו לארץ, וחלקם היגרו לאמריקה ולאוסטרליה. יובל שנות העתונות היהודית בסין לא הותיר, כמובן, רישום של ממש בארץ הגדולה והרחבה הזאת. כאמור, לא היתה זו עתונות סינית יהודית, אלא עתונות יהודית שיצאה בתוקף הנסיבות ההיסטוריות בסין. ואולם לחברה היהודית שהתקיימה בסין, היתה העתונות הזו הרבה יותר מכלי של תקשורת ואמצעי לקליטת מידע. מדובר בקהילה שהיתה במידה רבה אי חברתי ותרבותי, והעתונות עזרה לה להיחלץ מתחושת הניתוק שנכפה עליה, ולהרגיש חלק מחברה גדולה יותר ומתרבות ענפה, וחלק בלתי נפרד של התנועה הציונית והרעיון הלאומי, חרף הבדלי המוצא, השפה, וההשקפה שבין הקבוצות השונות שהרכיבו אותה. זהו אולי גם ההסבר לדיכוי היחסי של כתבי העת, שמספר קוראיהם לא עלה במקרים רבים על כמה עשרות, וככל זאת הוסיפו להתקיים. העתונות היהודית הזאת לא הצמיחה כוכבי שביט בתקשורת היהודית, ולא גילתה משוררים וסופרים ידועים, לא סוקולובים, לא פרישמנים ולא ז'בוטינסקים. יוצריה היו רובם כותבים אלמונים, שראו בעבודה זו יותר שליחות לאומית מאשר ביטוי אישי. אולם תרומתה של העתונות היהודית בסין לקהילת קוראיה היתה חשובה אולי אף יותר מזו המוכרת לנו בארצות אחרות, וכתביה רשמו פרק חשוב בתולדות העתונות היהודית בתפוצות.

6. במסגרת תיעוד בעל פה בנושאי עתונות ותקשורת יהודית, שיום המכון לחקר העתונות היהודית (בחקמה) באוניברסיטת תל אביב.
7. על פי עדותו של מר ליאן אילוטוביץ, (ראה הערה 8 לעיל).
8. על פי עדותו של מר ליאן אילוטוביץ, שערך את העמוד ביידיש, ולאחר מכן נתמנה למנהל העתון.
9. מארכיונה של פרופ' אירין איבר במכון טרומן, ירושלים.

1. האנציקלופדיה למדעי החברה, דוד כנעני, כרך רביעי עמ' 168, תל-אביב 1968.
2. אנציקלופדיה יודאיקה (אנגלית), כרך 5, עמ' 898.
3. זאת, למרות שרק 600 יהודים הצהירו ב-1937 כי מוצאם מארצות דוברות אנגלית.
4. העדות המשקפת ביותר למפעל הזה נעשתה בידי החוקר רודולף לונטל מהמבורג שביקר בסין ב-1936 והדפיס את סקירתו ב-1940 בפקין: "The Religious Periodical Press in China".
5. על פי עדותה של יהודית בן-אליעזר (הסר). הדברים הוקלטו על ידי מאיה כהן.

תרגום השם	העיר והעתון
	שנחאי
מבשר ישראל	Israel's Messenger .1
קריאה יהודית	The Jewish Call .2
מוניטור	Monitor .3
הקול היהודי	The Jewish Voice .4
חדשות 8 בערב	8 Uhr Abendblatt .5
עתון צהוב	Gelbe Post .6
כרוניקל יהודי בשנחאי	Shanghai Jewish Chronicle .7
עתון שנחאי	The Shanghai Post .8
עתון הקהילה היהודית	Gemeindeblatt der Jüdischen Kultusgemeinde .9
"חתך לרוחב"	Der Querschnitt .10
אלמנך	Альманах .11
סיביר וארץ ישראל	Сибирь-Палестина .12
תגר	Tagar .13
חינו	Our life .14
עתיד	Future .15
ידיעון חדשות יהודי	Judisches Nachrichtenblatt .16
	טיאנסין
קולנו	Наш Голос .17
הרף היהודי	Еврейская Страница .18
שנתון ביה"ס היהודי בטיאנסין	Tientsin Jewish School Annual .19
ביה"ס היהודי בטיאנסין — דיווח	Tientsin Jewish School, Report .20
	חרבין
עתון מועצת הקהילה היהודית בחרבין	Вестник Совета Харбинской Еврейской Общины .21
עלון	Бюлетень .22
הדגל	Гадерог הדגל .23

Deutsche Offiziere fuhren arabische Mordbanden

Nach einer ITA-Meldung fuhr vertent sich und 20% der Haganah-Spez. ...
 Das Nazi-Komplott ...

תדירות	שנת הוצאה לאור	סגירה	תפרצה	שפה	הגוף המוציא לאור	אופי
ירחון	1904		1,000	אנגלית	הארגון הציוני בשנחאי	ציוני
ירחון	1933		500	אנגלית	הארגון הציוני החדש של סין	ציוני-רוויזיוניסטי
ירחון	1931		130	אנגלית	בני ברית	אגודת בני ברית
3-4 פעמים בשנה	1935		300	אנגלית/רוסית	תנועת העבודה הציונית	ציוני-סוציאליסטי
יומן	30 במאי, 1930		1,000	גרמנית	"אומניה" — חברת פרסום	
דו שבועון	1 במאי, 1939	יולי, 1939		גרמנית	פרטי	
ירמון	5 במאי, 1939		3,000	גרמנית/אנגלית	פרטי	ציוני
שבועון	30 באפריל, 1939		1,500	גרמנית	דפוס שנחאי	חברתי-תרבותי
שבועון	15 בספטמבר, 1939		2,000	גרמנית	דפוס שנחאי	דתי-תרבותי
שבועון	8 ביולי, 1939			גרמנית	פרטי	בלתי תלוי
הוצאה חד-פעמית	1933	1934	500	רוסית	מועדון יהודי רוסי בשנחאי	חברתי-תרבותי
שבועון	אוקטובר, 1920	דצמבר, 1920	500	רוסית	משרד מידע ארץ ישראל	חיי היהודים בארץ ישראל
דו-שבועון	1945	1949		אנגלית/רוסית	בית"ר	רוויזיוניסטי
שבועון				רוסית / 1 עמוד באידיש 2 עמודים אנגלית	הקהילה היהודית האשכנזית בשנחאי	חברתי-ציוני
ירחון	1947			אנגלית	מרכז קהילתי שנחאי	חברתי-ציוני
	1940			גרמנית	קהילת יוצאי מרכז אירופה בשנחאי	
ירחון	ספטמבר, 1930	ינואר, 1931	100	רוסית	פרטי	חברתי-תרבותי
דו-שבועון	1934		2,000	רוסית	פרטי	חברתי-פידסומי
שנתון	יוני, 1937			אנגלית/רוסית	ביה"ס היהודי כטיאנטסין	שנתון ביי"ס
שנתון	1939			אנגלית/רוסית	ביה"ס היהודי כטיאנטסין	דיווח ביי"ס
לא בקביעות	אוקטובר, 1920			רוסית	הקהילה היהודית בחרבין	דיווח
	1919			רוסית	פועלי ציון	
דו-שבועון	1932		300-500	רוסית	ברית טרומפלדור	רוויזיוניסטי

המשך הטבלה, בעמוד הבא

תרגום השם	העיר והעורך
בנק פרסומי יהודי של המזרח הרחוק	Дальневосточный Еврейский Коммерческий Банк. Отчеты за 1922 и 1924 года .24
חברה יהודית של המזרח הרחוק לרווחת היתום וקורבנות הפרעות	Дальневосточный Еврейский Общественный Комитет Помощи Сиротам-Жертвам Войны .25
חוג נדבות הנשים היהודיות	Дамский Еврейский Благотворительный Кружок; пов.: Дамское Евр. Взаимопом. Общество в г. Харбине .26
המזרח הרחוק	Деръ Вайтеръ Мизрачъ Der Weiter Misroch .27
יהדות התפוצות וארץ ישראל	Диаспора и Палестина .28
מועדון נשים יהודיות ויצ"ו	Еврейская Женская Организация „Вяцו“ в Харбине .29
חיים יהודיים	Еврейская Жизнь .30
האגודה היהודית לרווחת קורבנות השיטפון בחרבין	Еврейский Комитет Помощи Жертвам Наводнения в г. Харбине .31
הבנק היהודי הלאומי	Еврейский Народный Банк .32
מלה יהודית	Еврейское Слово .33
אדמה ועבודה	Земля и Труд .34
"אימלדג" - דיווח המועדון המוסיקלי/ספרותי/דרמטי היהודי	„Ималдаг“ Отчет Еврейского Музыкально-Литературно-Драматического Общества .35
האגודה לרווחת חברתית של הקהילה היהודית בחרבין	Комитет Социальной Помощи Харбинской Еврейской Общины .36
עולמו	Наше Слово .37
חברה לרווחת ילדים נצרכים כביה"ס היהודי	О-во Вспомоществования Недостаточным У ч а щ и м с я Еврейского Общественного Училища .38
עתון לכבוד פתיחת ביה"ח היהודי בחרבין	Однодневная Газета- Журнал ко дню Открытия Еврейской Школы в Харбине .39
עבודת הקהילה היהודית	Работа Еврейской Общественности .40

תדירות	שנת הוצאה לאור	סגירה	תפוצה	שפה	הגוף המוציא לאור	אופי
שנתון	1923			רוסית	בנק פרטומי יהודי של המזרח הרחוק	דיווח
	אוקטובר, 1921	אפריל, 1924		רוסית	הקהילה היהודית בחרבין	דיווח
לא בקביעות	1907			רוסית	חוג הנשים היהודיות הנדבניות	דיווח
3 פעמים בשבוע	1921 1922	דצמבר, 1922	700-800	יידיש	"צוקונפט" אגודה יהודית לתרבות	סוציאל דמוקרטי
4 או 5 הוצאות	1921	1921		רוסית	פועלי ציון	ציוני סוציאליסטי
שבועון	מאי, 1929	אפריל, 1931		רוסית	אגודת נשות ויצ"ו	דיווח
	1920		500	רוסית	ארגון ציוני	חברת-תרבות-מדעי
	אוגוסט, 1932	ינואר, 1933		רוסית	הקהילה היהודית בחרבין	חברתי
לא בקביעות	1922			רוסית	פרטי	דיווח
ירחון	ינואר, 1918	פברואר, 1918		רוסית	אגודה ציונית במזרח הרחוק	ציוני
ירחון	1918	1919	150-200	רוסית	צעירי ציון	ציוני
	1910	1922		רוסית	"אימלדג"	דיווח
	1916			רוסית	הקהילה היהודית	דיווח חברתי
ירחון	דצמבר, 1919	1920	400	רוסית	"צוקונפט" אגודה יהודית לתרבות	פוליטי-תרבותי
	1917			רוסית	בית-ספר היהודי	דיווח
	אוקטובר, 1934	אוקטובר, 1934		רוסית	בית החולים היהודי	דיווח רפואי
שבועון, לא בקביעות	1933	יוני, 1936		רוסית	פרטי	חברתי